

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

Participation to Create Process Identity for Development Product Community Ban Thademe

Ching karn District, Loei Province

กัลยา ยศคำลือ (kalaya Yotcamlue)¹ อิศริยาภรณ์ ชัยกุลลาบ (Itsariyaphon Chaikulap)²

บทคัดย่อ

การสร้างอัตลักษณ์ชุมชนนำไปเป็นสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 59 คน เครื่องมือวิจัยคือ การสังเกตและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนรูปแบบการใช้ปัญญาด้านภาษา (ท้องถิ่นไทยเลย) และปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตั้งศักยภาพชุมชน วิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณีของชุมชนเป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนขึ้นมาใหม่ ร่วมสรุปและสังเคราะห์ นำข้อมูลจากกระบวนการกลุ่มไปทำแผ่นพับ วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ เรื่องเล่าชุมชนบ้านท่าดีหมีและ (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านท่าดีหมีได้ผลิตภัณฑ์ใหม่คือ ชาดีหมื่อดอกอัญชัน ชาดีหมื่อดอกกระเจี๊ยบ และชาดีหมื่อดอกดาวเรือง โดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนคือ ต้นดีหมี แม่น้ำ ท่าเป็นตราบรรจุภัณฑ์ กระบวนการนำไปตีพิมพ์ ดอกอัญชัน ดอกกระเจี๊ยบ ดอกดาวเรือง มาอบแห้งโดยใช้ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์และนำมาผสมในอัตราส่วน 1 ต่อ 1

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม กระบวนการ อัตลักษณ์ ผลิตภัณฑ์ ชุมชนบ้านท่าดีหมี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย e-mail yaeduca@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชามนุษยศาสตร์ สาขาวิชาจิตตอลารต์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย e-mail zoxy04@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The building community identity as a symbol of community products to promote tourism in Loei Province from a real community participation process. The purposes of research were to study 1) the participation to crate process identity activities on multiple intelligences of Ban Thademe Ching karn District Loei Province and 2) the development of herbal tea products of community enterprises of Ban Thademe Ching karn District Loei Province. There was action research and sample were 59 community enterprises and students loei Rajabhat University. The instruments was observe and interview. Descriptive analysis. The findings : (1) the participation to crate process identity activities on multiple intelligences of Ban Thademe. They was verbal usage patterns and local Thai Loei language on verbal/lenitive intelligences and interpersonal intelligences refer brochure, vedio, website of Ban Thademe community story, The content based on lifestyle beliefs and traditions as primary and secondary data. The sample group participated in expressing opinions for co-create a new community identity. (2) The development of herbal tea products of community enterprises of Ban Thademe was new products : Achan Deeme tea, Roselle Deeme tea and calendula Deeme tea. The process is to dry the bile leaves, pea flowers, okra flowers and marigolds by using a solar dryer and mixed in a ratio of 1 : 1.

Keywords: Participation, Process, Identity, Product, Thademee community

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

อัตลักษณ์ (identity) เป็นคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลหรือวัตถุที่ทำให้คนนั้นหรือสิ่งนั้นโดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น (Collins Dictionary, 1991) อัตลักษณ์ในพื้นที่การสื่อสารและพื้นที่สาธารณะมีความซับซ้อน เนื่องจากเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเอง (subject) กับคนอื่น ทำให้ปัจเจกบุคคลเข้ามาเชื่อมต่อและผูกพัน (engagement) กับสังคม และความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารในฐานะที่เป็นกระจกสะท้อนทางสังคม (social mirror) (Lamizet, 2002) และระบบความสัมพันธ์และอำนาจเชิงสัญลักษณ์มีส่วนกำหนดการกระทำหรือปรากฏการณ์ทางสังคม (Bourdieu, Pierre, 1984) ซึ่งในแต่ละชุมชนก็จะมีอัตลักษณ์ของตนเอง ใช้ความโดดเด่นของชุมชนมาสร้างอัตลักษณ์ ปัจจุบันการนำอัตลักษณ์ไปใช้เป็นสัญลักษณ์ในสินค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นที่นิยมมากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้ง และจังหวัดเลยและมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้ร่วมกันทำเวทีประชาคมค้นหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวใหม่ Skywalk 4 มิติคือ ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ได้ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2562 (กัลยา ยศคำลือ, 2562) โดยชุมชนเป็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีแนวคิด ความเชื่อและการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนของตนเอง แต่ละชุมชนจะมีความคล้ายกันหรือแตกต่างกัน และมีกระบวนการที่ตนเอง (กรมพัฒนาชุมชน, 2562) และการที่ชุมชนมีผู้นำที่ดีจะเป็นตัวแทนสร้างทีมงานในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้จากวิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะการบูรณาการกิจกรรมให้ส่วนร่วมทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เรียนรู้ตามหลักประชาธิปไตย ประสบการณ์จริง ผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (ประจักษ์ กิ่งมิ่งแยและคณะ, 2561) จังหวัดเลยมีสกายวอล์กเลย รอบบริเวณพระใหญ่ภูอกั้งและตั้งริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกัน ทำให้มองเห็นเป็นแม่น้ำสองสี ประชาชนในชุมชนบ้านท่าดีหมีที่อาศัยอยู่รอบๆ มีผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กาบหมาก ไม้ไผ่ ผ้าทอ จักสาน ชาดีหมี ฮ่องไร่เม็ด พุทราณมสด กล้วยและเผือก ฉาบ ฯลฯ ชาวบ้านยังขาดประสบการณ์เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีอัตลักษณ์ มีมาตรฐานและมีความหลากหลาย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนฐานรากบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนฐานรากบ้านท่าดีหมีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสกายวอล์ก เพื่อนำเสนอการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนมีความสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรทัดฐานที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน จากกระบวนการสร้างอัตลักษณ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้ปัญญาด้านภาษาและปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะเมื่อชุมชนมีอัตลักษณ์เฉพาะก็จะนำไปสู่การร่วมเป็นเจ้าของชุมชน คณะผู้วิจัยจึงสนใจเขียนบทความวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสกายวอล์ก บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพราะจังหวัดเลยเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว เมื่อชุมชนบ้านท่าดีหมีมีอัตลักษณ์เฉพาะแล้ว ซึ่งจะสามารถสื่อสารและเป็นแนวทางให้จังหวัดเลยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

ขอบเขตของการศึกษา/วิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยคือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ใช้ปัญญาด้านภาษาและปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาคือ ประชาชนบ้านท่าดีหมี จำนวน 150 คน (เจ้าหน้าที่ อบต.ท่าดีหมี, 2562) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 50 คนจำแนกเป็น 10 กลุ่ม และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 9 คน รวม 59 คน คือใช้เกณฑ์ Non Probability Sampling คือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (อรุณีย์ อ่อนสวัสดิ์, 2551)

ขอบเขตการวิจัยคือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) Arnstien (1969) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้ จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ และ Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ และ Fornaroff (1980) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2) การดำเนินงาน 3) การใช้บริการจากโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สรุปว่ากระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมีสมาชิกในชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติจึงจะสามารถสร้างอัตลักษณ์ชุมชนได้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรม ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977) เป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมได้อย่างสมบูรณ์ เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นแล้ว เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ทั้งประสบการณ์ตรงหรือการสังเกต องค์ประกอบทางชีววิทยามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ โดยพฤติกรรมคือองค์ประกอบในตัวบุคคลมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรม อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ แบนดูราได้อธิบายในรูปของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบส่วนบุคคลและองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม โดยที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

องค์ประกอบทั้ง 3 นี้จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราได้กล่าวถึงการควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญาว่า การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลของการกระทำจะอยู่ในรูปของความเชื่อและความคาดหวังซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา ความเชื่อและความคาดหวังนี้จะทำหน้าที่ควบคุมหรือกำกับการกระทำของมนุษย์ในเวลาต่อมา

ทฤษฎีการจูงใจ-ค้ำจุนของเฮิร์ชเบิร์ก ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก (Herzberg's two factors theory) มนุษย์มีความต้องการที่แยกออกจากกันโดยอิสระอยู่ 2 ประเภท ไม่ขึ้นอยู่ระหว่างกันและมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในการทำงาน เมื่อคนมีความรู้สึกไม่พอใจต่องาน เขาจะกล่าวถึงสภาพแวดล้อมการทำงานของพวกเขาในทางลบ เมื่อพวกเขามีความรู้สึกที่ดีต่องานก็จะกล่าวถึงงานโดยตัวของมันเอง เฮิร์ชเบิร์กเรียกความต้องการประเภทแรกว่าปัจจัยค้ำจุน (hygiene factor) เพราะว่าปัจจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นสภาพแวดล้อมการทำงานของคนและทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้ความไม่พอใจในงานเกิดขึ้น เขาเรียกความต้องการประเภทที่สองว่า ปัจจัยจูงใจ (motivation factor) เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้สามารถจูงใจคนให้ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานว่าคนที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพอใจที่จะทำงานซึ่งเรียกว่าปัจจัยจูงใจ (Motivation factor) ประการ คือ 1) ความสำเร็จในงานที่ทำ (achievement) 2) การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition) 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (work itself) 4) ความรับผิดชอบ (responsibility) และ 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (advancement) แนวคิดของเฮิร์ชเบิร์ก นี้จำแนกสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจกับสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่พอใจในงานออกจากกันอย่างเห็นได้ชัดเจน การลดสิ่งที่ทำให้เกิดไม่พอใจสามารถทำให้เกิดความสงบในองค์กรได้และอาจสร้างแรงจูงใจได้บ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งจูงใจโดยตรง (Herzberg Frederick and Block Snyderman ,1959) สรุปว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฯของชุมชนบ้านท่าดีหมีใช้สิ่งจูงใจโดยตรงคือความสำเร็จที่รออยู่ตรงหน้า

ทฤษฎีความต้องการ (Hierarchy of Needs) มาสโลว์ พฤติกรรมของคนจะถูกกำหนดและควบคุมโดยแรงจูงใจที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นทฤษฎีทั่วไป (General Theory) เกี่ยวกับการจูงใจคน มาสโลว์ ได้ ลำดับขั้นของความต้องการไว้ 5 ระดับ คือ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับที่จะให้มีชีวิตรอดอยู่ 2) ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (security or Safety Needs) ในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ มนุษย์จะเริ่มคิดถึงความปลอดภัยและความมั่นคง เช่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 3) ความต้องการทางด้านสังคม (social or Belongings Needs) คือ ความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ อยากจะคบหาสมาคมกับคนอื่น รวมตลอดทั้งจะได้รับมิตรภาพและความเห็นใจจากกลุ่มเพื่อนฝูง 4) ความต้องการมีฐานะเด่นในสังคม (esteem or Status Needs) คือความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องความสามารถ ความรู้ความสำคัญในตัวเอง และ (5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (self-Actualization and Self-realization) ความต้องการอยากจะทำสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้น อย่างครบถ้วนแล้ว (Maslow ,1943) ซึ่งมนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่รอด ดังนั้นมนุษย์จะเกิดความต้องการและมีแรงจูงใจเมื่อตนเองได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและเรียนรู้ จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในกิจกรรมนั้น ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความรักสามัคคีจัดให้พลเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วจะเกิดความพึงพอใจ และมีแรงจูงใจที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งต่อไป

แนวคิดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีทิศทางการเรียนรู้ทุกด้านและควรมีพัฒนาการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจร ตาม องค์ประกอบ 4 คือ ประสบการณ์ (Experience) การสะท้อน/อภิปราย (Reflection/discussion) การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

(Experimentation/application) และความคิดรวบยอด (Concept) ดังนี้ ประสบการณ์ (Experience) การให้ความรู้หรือนำไปสู่การสอนทักษะต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ตั้งประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองที่มีให้แก่เพื่อนๆ ที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือนหรือต่างไปจากตนเองได้ การสะท้อนและอภิปราย (Reflection and discussion) ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ผลของการสะท้อนจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย ขณะทำกลุ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ และเจตคติ ความคิดรวบยอด (Concept) ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา สะท้อนความคิดเห็นผู้สอนอาจจะสรุปความคิดรวบยอด ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น และทดลองและประยุกต์แนวคิด (Experimentation / application) เช่น การสนทนา สร้างคำขวัญ ทำแผนภูมิ บทบาทสมมติ ฯลฯ หรือเป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้และนำไปใช้ได้จริง (Kolb, 1984 : อ้างถึงในกัลยา ยศคำลือ, 2560)

การเรียนรู้แบบพหุปัญญา (Multiple intelligences) การ์ดเนอร์ (1993) ได้ระบุพหุปัญญา ไว้ จำนวน 8 ด้านคือ ภาษา (verbal/linguistic intelligences) การคิดคำนวณ (logical-mathematical intelligences) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (visual-spatial intelligences) ปัญญาด้านรอบรู้ธรรมชาติ (naturalist intelligences) ปัญญาด้านดนตรี (musical-rhythmic intelligences) ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย (bodily-kinesthetic intelligences) ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal intelligences) และ ปัญญาด้านรู้จักตนเอง (intrapersonal intelligences)

การเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific learning) มี 5 ขั้นตอน (SE learning cycle model) วิธีการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ จะต้องให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริการสังคมได้ แนวทางมีดังนี้ 1) E₁ : Engagement ขั้นสร้างความสนใจ มีกิจกรรมให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งเร้าเพื่อเกิดความสงสัย ตั้งคำถามสำคัญ (ตั้งสมมติฐาน) และคาดคะเนคำตอบ (คำถามหลัก) 2) E₂ : Exploration ขั้นสำรวจและค้นหา วางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยการทดลองหรือวิธีการเก็บข้อมูลต่างๆ 3) E₃ : Explanation ขั้นอภิปรายเพื่อสร้างคำอธิบายด้วยตัวผู้เรียนเอง แล้วเชื่อมโยงคำอธิบายที่ถูกต้องโดยผู้สอน 4) E₄ : Elaboration ขั้นขยายความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่และพัฒนาตนเอง โดยการสร้างผลงานหรือภาระงานเพื่อบริการสังคมและ (5) E₅ : Evaluation ขั้นประเมิน ประเมินข้อดี ข้อบกพร่อง สิ่งสงสัยในขั้น E₁₋₄ พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์และเพียร ยินดีสุข (2560)

การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Instruction) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ความคิดรวบยอดหรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้องค์รวมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ซึ่งสอดคล้องตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คุณธรรม ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ กระบวนการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการ การคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก (สิริพัชร เจริญวโรจน์, 2532)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระบุกระบวนการดำเนินการวิจัย โดยให้ระบุเป็นรายข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ท่าดีหมี จำนวน 150 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 คน ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวม 50 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 9 คน คือใช้เกณฑ์ Non Probability Sampling คือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (อรุณย์ อ่อนสวัสดิ์, 2551)

2. ตัวแปรที่ศึกษา - ตัวแปรต้นคือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญารสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยะเยี่ยงคาน จังหวัดเลย ส่วนตัวแปรตามคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยะเยี่ยงคาน จังหวัดเลย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกตกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญารสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยะเยี่ยงคาน จังหวัดเลยรูปแบบการใช้ปัญญาด้านภาษา (ท้องถิ่นไทยเลย) และปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ประกอบด้วย ขั้นตอนการ คือ 1) แสดงความคิดเห็น 2) ร่วมร่างกรอบอัตลักษณ์และ 3) ร่วมสรุปอัตลักษณ์ใหม่

และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยะเยี่ยงคาน จังหวัดเลย และและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเด็น

4. เครื่องมือวิจัยคือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) จะเป็นลักษณะที่ผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้ถูกสังเกต โดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกตอยู่การสังเกต และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ผู้ตอบไม่มีโอกาสเห็นคำถาม ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ฟัง และบันทึกคำตอบให้ ภาษาที่ใช้ต้อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เป็นภาษาพูด โดยกระบวนการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การเข้าสู่สถานที่สัมภาษณ์และพบตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลและการยุติการสัมภาษณ์ และการพรรณนาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

5. ขั้นตอนในเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วันที่ 2 เมษายน 2563 และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วันที่ 3 เมษายน 2563 สะท้อนผลกิจกรรมการสร้างอัตลักษณ์ วันที่ 25, 26, 27 เมษายน 2563 และสะท้อนผลกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร วันที่ 1 และ 15 พฤษภาคม 2563 และวันที่ 25 และ 26 มิถุนายน 2563 ซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี มีรูปแบบการใช้ปัญญาด้านภาษา (ท้องถิ่นไทยเลย) และปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเด็น ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ศึกษาสภาพและปัญหาของชุมชน โดยการ SWOT ปี พ.ศ. 2562 และตั้งศักยภาพชุมชนเพื่อมาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สำหรับการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการพรรณนา (descriptive) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่เรื่องราวที่ได้จากต้นตอจริงๆ ได้แก่เอกสารที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์เขียนขึ้นตามความจริง หรือจากซากวัตถุโบราณ (Remains of Relics) หรือ จากการบอกเล่าเรื่องราวของผู้อยู่ในเหตุการณ์ (Oral History) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ เรื่องราวต่างๆ ที่ได้ถูกรวบรวมขึ้นโดยที่ผู้รวบรวมไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์จริง แต่ได้รับการบอกเล่าจากผู้สังเกตการณ์ในเหตุการณ์นั้นๆ อีกทอดหนึ่ง หรือ รวบรวมจากแหล่งทุติยภูมิอื่นๆ เช่น เอกสาร รูปภาพ (History Test Bodies) เกี่ยวกับสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี การบันทึกบันทึก (Records) ด้วยการเขียนพิมพ์ ประเพณีที่เล่าต่อ (Oral Traditions หรือ Wise Talk) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วันที่ 2 เมษายน 2563 โดยรูปแบบการใช้ภาษาและภาษาท้องถิ่นไทยเลยและปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของชุมชนบ้านท่าดีหมีในกระบวนการกลุ่มมาจากประวัติหมู่บ้าน การอพยพ หลัฐาน โบราณคดี ภาษา ปรัชญาการใช้ชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา มาสังเคราะห์เป็นอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสัญลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี ผลของกิจกรรมชุมชน ได้สโลแกน คือ “ลูกเจ้าพ่อปากเหือง เมืองพระใหญ่ ผลไม้ตามฤดูกาล ตำนานแม่น้ำสองสี ชาดีหมี ประเพณีแข่งเรือ ยิ่งใหญ่สกายวอล์ค” ชุมชนได้มีส่วนร่วมในลักษณะร่วมในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน 3 ขั้นตอนการ คือ 1) แสดงความคิดเห็น 2) ร่วมร่างกรอบอัตลักษณ์และ 3) ร่วมสรุปอัตลักษณ์ใหม่ได้อัตลักษณ์ชุมชนใหม่คือ “บ้านท่าดีหมีพื้นที่แห่งความศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนผลกิจกรรมการสร้างอัตลักษณ์ วันที่ 25, 26, 27 เมษายน 2563

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาดีหมีสมนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย วันที่ 3 เมษายน 2563 เดิมนั้นชาดีหมี่ทำจากใบอ่อนของต้นดีหมี่ ผสมหญ้าหวาน ตากแห้งบดหยาบ บรรจุใส่ถุงชา จำหน่ายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนบ้านท่าดีหมี่ เพื่อมาไหว้พระใหญ่และชมสกายวอล์ค ต่อมากลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการให้เกิดความหลากหลายของชาดีหมี่ เพื่อเป็นช่องทางการเลือกบริโภค จึงมีกิจกรรมพัฒนาภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ภายใต้โครงการหลัก “นรพัฒนามคุณภาพชีวิตในชุมชนฐานรากบ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากชม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลยเพื่อรองรับการท่องเที่ยว Skywalk” การนำเอาสมุนไพร คือ ดอกอัญชัน ดอกกระเจี๊ยบและดอกดาวเรืองที่แห้งมาผสมชาดีหมี่ โดยกระบวนการคือนำใบดีหมี่ ดอกอัญชัน ดอกกระเจี๊ยบ ดอกดาวเรือง มาอบแห้งโดยใช้ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์และนำมาผสมในอัตราส่วน 1 ต่อ 1 ซึ่งดอกอัญชันมีสรรพคุณบำรุงสายตา ป้องกันอาการตาฝ้าฟาง ตาแฉะ ป้องกันโรคต้อกระจก ช่วยลดน้ำตาลในเลือด เหมาะกับผู้ป่วยโรค เบาหวาน เพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับร่างกายขับปัสสาวะ และเป็นยาระบายอ่อนๆ มีสารต้านอนุมูลอิสระ ช่วยต่อต้านโรค มะเร็งได้ ชะลอริ้วรอย และดูแลผิวพรรณให้เต่งตึง กระชับ สรรพคุณของกระเจี๊ยบ (กระเจี๊ยบเปรี้ยว ผักแกงเค็ง ส้มแกงเค็ง ส้มตะเลงเค็ง) คือ เป็นยาลดไขมันในเส้นเลือด และช่วยลดน้ำหนัก ลดความดันโลหิต น้ำกระเจี๊ยบทำให้ความเหนียวข้นของเลือดลดลง ช่วยรักษาโรคเส้นโลหิตแข็งเปราะได้ดี น้ำกระเจี๊ยบยังมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ เป็นการช่วยลดความดันอีกทางหนึ่ง ช่วยย่อยอาหาร เพราะไม่เพิ่มการหลั่งของกรดในกระเพาะ เพิ่มการหลั่งน้ำดีจากตับ เป็นเครื่องดื่มที่ช่วยให้ร่างกายสดชื่น เพราะมีกรดซิตริกอยู่ด้วย สรรพคุณดอกดาวเรืองมีรสขมเผ็ดเล็กน้อย มีฤทธิ์เป็นยาเย็น ออกฤทธิ์ต่อปอดและตับ ใช้เป็นยาพอกเลือดในอินเดียจะใช้น้ำคั้นจากช่อดอกเป็นยาพอกเลือด ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่คือ ชาดีหมี่ ดอกอัญชัน ชาดีหมี่ดอกกระเจี๊ยบและชาดีหมี่ดอกดาวเรืองพร้อมทั้งพัฒนาตราสัญลักษณ์เดิมของบ้านท่าดีหมี่ให้มีความ TDM เป็นอักษรย่อของคำว่า Thademe และสะท้อนผลกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร วันที่ 1, 15 พฤษภาคม 2563 และ วันที่ 25, 26 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี่

ที่มา : อิศริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ ถ่ายภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ชาตี๋หมี่ดอกอัญชัน ชาตี๋หมี่ดอกกระเจี๊ยบและชาตี๋หมี่ดอกดาวเรือง
ที่มา : อีสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ ถ่ายภาพ

ภาพที่ 4 สะท้อนผลกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร
ที่มา : อีสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ ถ่ายภาพ

ภาพที่ 5 กลุ่มวิสาหกิจขนานำผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรชาตี๋หมี่ดอกอัญชัน ชาตี๋หมี่ดอกกระเจี๊ยบและชาตี๋หมี่ดอกดาวเรือง
จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว skywalk
ที่มา : อีสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ ถ่ายภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

อภิปรายผล

1. กระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความต้องการเห็นชุมชนมีศักยภาพเพิ่มขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตฐานรากของครัวเรือนดีขึ้น โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่ผลิตได้เอง สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานเพื่อเป็นหลักคิดและแนวทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจและประชาชนทั่วไปได้นำไปปรับใช้ การพึ่งตนเองได้ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างมีพลัง นำไปสู่การเกื้อกูลและแบ่งปันกัน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สู่การพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัญญา (ห้องสมุดนั้นพัฒนา, 2561) สอดคล้องกับ Arnstien (1969) การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผล และ Cohen & Uphoff (1981) การมีส่วนร่วมสมาชิกของชุมชนต้องเข้าร่วมตัดสินใจ เสียสละลงมือปฏิบัติแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม และสอดคล้องกับ Fornaroff (1980) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนตั้งแต่วางแผน ดำเนินงาน ใช้บริการ และ รับผลประโยชน์ ซึ่งอาจใช้วิธีการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ แนวทางคือ E_1 : Engagement ขั้นสร้างความสนใจ E_2 : Exploration ขั้นสำรวจและค้นหา E_3 : Explanation ขั้นอธิบาย (4) E_4 : Elaboration ขั้นขยายความรู้ E_5 : Evaluation ขั้นประเมินข้อดีในขั้น E_{1-4} ยินดีสุข เตชะคุปต์และเพียรวิทย์ พิมพพันธ์ (2560) และสอดคล้องกับฉัตรทิพย์ สุวรรณชินและพนมพร จันทรปัญญา (2558) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ถือเป็น อัตลักษณ์บุคคล (Individual Identity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติภายใน ที่บุคคลรู้จักและรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และ อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล คณะผู้วิจัยมีแนวคิดที่ว่าอัตลักษณ์เป็นส่งเฉพาะของชุมชนบ้านท่าดีหมี่ดังนั้นชาวบ้านจะต้องมีส่วนในการทำสโลแกนและอัตลักษณ์ของตนเอง มีตราสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นท่าดีหมี่คือมีต้นดีหมี่และแม่น้ำ สอดคล้องกับมนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) และเป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ พฤติกรรมของคนจะถูกกำหนดและควบคุมโดยแรงจูงใจที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นทฤษฎีทั่วไป (General Theory) เกี่ยวกับการจูงใจคน โดยมาสโลว์ ได้ ลำดับขั้นของความต้องการไว้ 5 ระดับ คือ (1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับที่จะให้มีชีวิตรอดอยู่ (2) ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (security or Safety Needs) ในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ มนุษย์จะเริ่มคิดถึงความปลอดภัยและความมั่นคง เช่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (3) ความต้องการทางด้านสังคม (social or Belongings Needs) คือ ความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การต่างๆ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี่จึงเป็นความต้องการและเกิดแรงจูงใจที่จะใช้อัตลักษณ์ของตนเองในเรื่องเล่า เว็บไซต์ และสินค้าของชุมชน ชุมชนได้รับการยกระดับรายได้ นำไปสู่การเกื้อกูลแบ่งปันและช่วยลดความเหลื่อมล้ำ

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาติหมี่สมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมี่ สอดคล้องกับแนวคิดเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ความคิดรวบยอดหรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้องค์รวม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และส่งเสริมให้เกิดทักษะและความสามารถในการแก้ไขปัญหา (สิริพัช เจษฎาวิโรจน์, 2532) และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura Alert, 1977) นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรม อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ทั้งประสบการณ์ตรงหรือการสังเกต องค์ประกอบทางชีววิทยามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้คณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติในการสอนนักศึกษาและบริกรวิชาการชุมชนในพื้นที่จังหวัดเลยอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านท่าดีหมี่เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับศุภลักษณ์ หล้าเพชรและคณะ (2560) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอัตลักษณ์ในพื้นที่บ้านท่าดีหมี่ เป็นสิ่งเฉพาะที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ใช้การสื่อสารและเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้ชุมชนบ้านท่าดีหมื่นเกิดผูกพันกับสังคม ชุมชนต้องการนำอัตลักษณ์ไปใช้เป็นสัญลักษณ์ในสินค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ชาดีหมื่นดอกอัญชัน ชาดีหมื่นดอกกระเจียวและชาดีหมื่นดอกดาวเรือง การเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องแนวคิดของการ์ดเนอร์ (1993) คือ ปัญญาด้านภาษา (verbal/linguistic intelligences) การคิดคำนวณ (logical-mathematical intelligences) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (visual-spatial intelligences) ปัญญาด้านรอบรู้ธรรมชาติ (naturalist intelligences) ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal intelligences) และปัญญาด้านรู้จักตนเอง (intrapersonal intelligences) และสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen & Uphoff, 1981) กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นของชุมชนบ้านท่าดีหมื่นเป็นแนวทางการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Instruction) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจหรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้องค์รวมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย มีส่วนร่วมกระบวนการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบ มีกระบวนการ การคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา (สิริพัชร เจริญโรจน์, 2532)

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญาสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบ้านท่าดีหมื่นเพื่อตอกย้ำภาพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาเป็นสัญลักษณ์ชุมชนใช้เป็นตราสินค้าชุมชนบ้านท่าดีหมื่นและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรคือ ชาดีหมื่นดอกอัญชัน ชาดีหมื่นดอกกระเจียว และชาดีหมื่นดอกดาวเรือง เพื่อเพิ่มความหลากหลายของชาดีหมื่นเพื่อเป็นช่องทางการเลือกบริโภค หลังจากผู้วิจัยได้เผยแพร่การดำเนินงานผ่านการจัดการประชุมและแสดงผลงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและนอกจังหวัดแล้ว ในอนาคตควรควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มความหลากหลายแก่สมุนไพรชนิดอื่นๆ ที่ผลิตได้ในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าดีหมื่น เช่น ฟักทลายโจน ทองพันชั่ง ขมิ้น เป็นต้น สำหรับการทบทวนวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง (1) การจัดการชุมชนบ้านท่าดีหมื่นเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมื่น และ (2) การเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนใช้หลักการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมื่น และกลุ่มอื่น เช่น กาบหมาก ไม้ไผ่ ผ้าทอ จักสาน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสายวิถีชีวิต บ้านท่าดีหมื่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย นี้สำเร็จสมบูรณ์ โดยได้รับความช่วยเหลือจาก อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าดีหมื่น และคณะนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ กำลังใจจากครอบครัว จนส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ยศคำลือ. (2560). *วัยใสใส่ใจการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. สระบุรี : การประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่ 8 “ทรัพยากรไทย ศักยภาพมากล้นมิให้เหิน” วันที่ 29 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2562.

_____. (2562). รายงานโครงการเวทีประชาคมค้นหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวใหม่ Skywalk 4 มิติ. เลย : กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เจษฎาภรณ์ สอนเสียง. (2562). ข้อมูลประชากร. เลย : บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.

ฉัตรทิพย์ สุวรรณชินและพนมพร จันทรปัญญา. (May-August 2015). การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : *Panyapiwat Journal* Vol.7 No.1, หน้า 267.

พิบูล ไวจิตรกรรม. (มกราคม – มิถุนายน 2559). การสร้างอัตลักษณ์สินค้าให้กับผลิตภัณฑ์ฮาลาลในประเทศไทย. *วารสารวิชาการศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร* ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, 95.

พิมพ์นธ์ เตชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (January – April 2013). การสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในมุมมองนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น. กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ *Veridian E-Journal, SU* Vol. 6 No. 1, หน้า 543.

ศุกลักษณ์ หล้าเพชรและคณะ. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางการตลาดสมัยใหม่กับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ OTOP ในประเทศไทย. มหาสารคาม : *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 หน้า 138-166.

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2532). *การเรียนรู้แบบบูรณาการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ วัน 25 มกราคม 2563 www.edu.ru.ac.th
ห้องสมุดนันทพัฒนา. (2561). *การน้อมนำศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามโมเดล Thailand 4.0*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2563
http://www.manpattanalibrary.com/page_king.php

อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย. (3 พิมพ์ครั้งที่)* พิษณุโลก : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อิสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ. (2563). *ภาพที่ 2, 3, 4 และ 5*. เลย : บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.

A.H. Maslow. (1943). *A Theory of Human Motivation*. *Psychological Review* 50 : pp. 370-396.

Arnstien, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4).

Bandura, A. (1977). *Principle of Behavioral Modification*. New York : Holt, Rinehart & Winston.

Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Boston : Harvard University

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Press.

Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York : Cornell University Press.

Collins English Dictionary. (1991). *Glasgow : Harper Collins*. Cornish, Graham. 1993.

"Copyright Management of Document Supply in Electronic.

Fornaroff , A. (1980). *Community involvment in Health System for Primary Health Care*. Geneva : World Health Organization.

Ganrdner, H. (1993). *Multiple intelligences*. New York : Basic Book, Harper Collins.

Herzberg. Frederoc and Block Snyderman. (1959). *The Motivation of Work*. 2nd Ed, New York : John Wiley Andersons Inc, p. 359-360.

Lamizet, Bernad. (2002). *Politique et identité*. Lyon : Presses Universitaires de Lyon.

Lester, Frank K. Jr. (1977). *Ideas About Problem Solving : A Look at Some Psychological Research*. Arithmetic Teacher. 25 (November 1977), p 12-14.

